

Ordoliberalismul și economia socială de piață

schita unui proiect de reformă a societății românești

Ordoliberalism și etatism

„Întrucât criza de astăzi a economiei românești este rodul intervenționismului etatist, ieșirea din criză nu se poate face decât prin neutralizarea «centrilor nervoși» ai intervenționismului etatist românesc. În felul acesta, răspunsul ordoliberal la provocările aduse de criza curentă constă în elaborarea și susținerea aplicării unui program de acțiuni care să vizeze nonambiguu, radical și urgent reducerea cât mai mult cu putință a rolului statului în economia românească. În termenii acțiunii strategice, aceasta presupune înlocuirea actualului model de dezvoltare centrat pe stat cu un model ordoliberal al ordinii economice, ordine garantată de stat, fără intervenția sa directă în procesul

economic. Modelul ordoliberal al ordinii economice afirmă că rolul statului trebuie să se rezume la stabilirea regulilor jocului, garantând astfel atât proprietatea privată, libera întreprindere și libera concurență, cât și principiile de bază ale subsidiarității (responsabilitatea tuturor indivizilor de a avea grijă de ei înșiși) și solidarității (sprijinirea celor mai vulnerabili membri ai comunității, sprijin ce poate veni și din partea societății civile, și din partea instituțiilor statului).“

(Citat din documentul *Ordoliberalismul și economia socială de piață – schița unui proiect de reformă a societății românești*.)

Konrad
Adenauer
Stiftung

Institutul de Studii Populare

ORDOLIBERALISMUL ȘI ECONOMIA SOCIALĂ DE PIAȚĂ

Paginile acestui dosar dedicat ordoliberalismului și economiei sociale de piață reproduc, cu ajustări stilistice minimale, ample fragmente din dezbaterile din 28 iunie despre: Ordoliberalismul și economia socială de piață - un proiect de reformă a societății românești organizată, în parteneriat, de Institutul de Studii Populare și Fundația „Konrad Adenauer”. Înregistrarea video a întregii dezbateri poate fi consultată pe canalul Youtube al ISP.

EMIL BOC:

Vreau să vă mulțumesc pentru invitația adresată și pentru faptul că avem ocazia, într-un cadru academic elevat, să discutăm direct câteva aspecte care țin de politicile publice și de orientarea ideologică pe care trebuie să o aibă un guvern, mai ales într-un context de criză. Ceea ce am încercat în ultimii doi ani a fost să punem în centrul acțiunii guvernamentale o politică prin care dependența față de stat să fie înlocuită cu o politică a inițiativei private și de orientare a cheltuielilor publice spre investiții. Spun asta în contextul în care, în ultimii 20 de ani, din nefericire, România a fost victima unui model de dezvoltare centrat pe stat și pe dependența cetățeanului față de acesta. Este esența modelului de dezvoltare promovat de PSD și Ion Iliescu - și aici nu vorbesc în termeni de adversitate politică, ci constat doar o stare de fapt. Modelul pe care România l-a ales după 1990, începând chiar cu textul *Constituției* din 1991 și continuând cu guvernările de după 1992 încoace, a fost acela de a fundamenta o dezvoltare societală centrată în esență pe stat și, de aici, politica actorilor publici - și mă refer aici la politicieni, în speță - de a-și susține programele electorale, politice pe promisiuni sociale, de cele mai multe ori fără acoperire, și pe îngreunarea facturii sociale a statului. Acesta a fost modelul de politică pe care l-am avut în ultimii 20 de ani, iar criza economică, care a început în 2009, a agravat această stare de fapt. Poate, dacă nu era criza economică din 2009, se mai putea perpetua un asemenea model de stat, dar tocmai intervenția crizei ne-a arătat cât de păguboasă este o asemenea formulă de guvernare a statului, una centrată exclusiv pe stat și pe politica dependenței cetățeanului față de intervenția de zi cu zi a statului. În momentul în care a venit prima furtună majoră, cum a fost criza economică începută în 2009, întreg sistemul s-a zguduit, iar toată politica promovată de politicieni în ultimii douăzeci de ani, centrată, repet, pe încărcarea facturii sociale a statului, a arătat eșecul unui mod de a face politică. Stau în acest sens

mărturie politicile publice din 2007 și 2008, mai ales din 2008, când, în contextul unei creșteri economice generate de intrarea României în UE, de fluxurile de capital străin, de investițiile directe, adică un moment extrem de favorabil și propice pentru o dezvoltare sănătoasă a României, un asemenea moment a fost ratat, pentru că, în loc ca resursele publice să fie orientate spre investiții, spre ceea ce înseamnă locuri de muncă, au fost, din nefericire, orientate spre pomeni electorale și deficit bugetar. Amintiți-vă că România a rămas în 2008 cu un deficit de 5,4%, în contextul unei creșteri de peste 8%, cu fonduri de dezvoltare rezultate din vânzarea BCR de peste 3 miliarde de euro cheltuiți și complet dezarmată în fața crizei economice care a venit. Atunci, am fost obligați, ca stat, să ne reorientăm politica și să o centrăm pe ceea ce înseamnă ordoliberalism și pe principiile pe care le discutați dumneavoastră astăzi, aici. Adică, o politică care să pună capăt acestui mod de a face politici publice în România și de reorientare a cheltuielilor publice cu prioritate spre investiții, cu restrângerea cheltuielilor bugetare, chiar cu consecințe dureroase din punct de vedere social și chiar politic, dar care, după cum puteți observa, s-au dovedit a fi corecte din punct de vedere economic, chiar dacă, repet, dureroase din punct de vedere social și politic. România are astăzi o stabilitate macroeconomică, o creștere între 1,5% și 2% în 2011, 3,5 - 4% în 2012 și ceea ce este mai important este că poate să își asigure finanțarea unui deficit de 4,4%. Gândiți-vă că, dacă nu se luau acele măsuri care să asigure stabilitatea macrofinanciară, România avea un deficit de 14%, minus 14%. Întrebarea este și o adresez și eu celor care încă promovează în România politica deficitelor mari - pentru că am văzut foarte mulți analiști economici cu ștaif, precum și foarte mulți oameni politici care consideră că în vremuri de criză soluția este mărirea deficitelor - i-aș întreba: în primul rând, cine îi împrumută ca să își finanțeze deficitul și i-aș invita să se uite la ceea ce se întâmplă pe piețele europene și mondiale: să vadă cât de greu se poate

obține un euro și după aceea să mai lanseze politici de genul unor deficite excesive. Din cauza politicii din 2008, România este încă în procedură de deficit excesiv, promovată de *Uniunea Europeană* ca o sancțiune împotriva țării noastre și, de aceea, suntem obligați să ne restrângem cheltuielile bugetare pentru încadrarea în deficitelile acceptate de *Uniunea Europeană*, în speță *Tratatul de la Maastricht*, de 3%. România, în 2012, va avea un deficit de 3%, astăzi, de 4,4% - ceea ce înseamnă o corecție economică sănătoasă pentru ceea ce înseamnă dezvoltarea economică și viitorul acestei țări. Din punct de vedere social, este, încă, foarte greu să le explici oamenilor și să înțeleagă aceste politici macroeconomice. De fapt, în esență, ele au urmărit și urmăresc, pe de o parte, salvarea țării de la colapsul care ne era pregătit și de asigurarea unei coerențe pe termen mediu și lung a politicii acestei țări.

România este extrem de bine apreciată la Bruxelles și în cercurile financiare, unde se apreciază la justa valoare politicile care au vizat ajustarea deficitelor bugetare și încadrarea lor în limite sustenabile. Va mai trece o perioadă până când și din punct de vedere social se va înțelege acest lucru, pentru că omul nu poate fi condamnat pentru faptul că este supărat, întrucât beneficiile sociale pe care le avea în 2008, fără acoperire economică, astăzi nu se mai pot da în integralitate și se poate oferi doar ceea ce economia ne permite, dar cu protecția, repet, necesară că vom fi feriți de viitoare furtuni, dacă nu se fac în continuare excese. De aceea, în mod firesc, concluzia care se degajă este că măsuri pe care am avut-o începând cu 2009 este și o consecință a rodului intervenționismului etatist, iar ieșirea din asemenea criză nu se poate face decât prin neutralizarea acelor centre nervoși ai acestui intervenționism. Oamenii nu pot fi liberi decât dacă nu mai sunt dependenți de stat, acesta este obiectivul fundamental și al Partidului Democrat Liberal, și al guvernării pe care o reprezintă. Un om nu este și nu va fi niciodată liber, atunci când viața lui va fi dependentă de stat în fiecare zi, iar rolul statului este să asigure egalitatea de șanse,

cadru legal și stabil de manifestare a actorilor publici, de a realiza o solidaritate activă pentru cei care se află cu adevărat în nevoie și de a veghea la respectarea regulilor jocului instituțional. De aceea, eu cred că rolul statului este de a asigura libertatea individuală, funcționarea piețelor, a ordinii publice, a securității naționale. Orice extindere a funcțiilor statului îl slăbește și, totodată, afectează bunăstarea oamenilor și libertatea lor. În esență, statul intervenționist nu servește cetățenilor. Prin urmare, statul pe care îl susțin este unul care își restrânge intervențiile, lasă libertatea de mișcare a cetățenilor, creează cadrul propice de manifestare și asigură egalitatea de șanse. Ceea ce este important, tot din punct de vedere al politicilor publice, este evitarea căderii în capcana cererii sociale. Pe fond, cererea socială nu va fi niciodată pe deplin acoperită. Or, extinderea statului ca urmare a acestei cereri este costisitoare pe termen lung și constituie sursa principală a crizelor economice. De aceea, cred că această criză ne-a mai dat o lecție nouă, politicienilor. Și anume, că această cerere socială nu poate fi nelimitată, că promisiunile politicienilor nu pot fi infinite. De aceea, am adoptat și o *Lege a responsabilității fiscale*, care obligă orice om politic în campanie electorală să vină cu justificarea economică a măsurii pe care o propune. Adică, aceasta este lecția pe care ne-a oferit-o criza! Promisiuni sociale fără acoperire ne duc la colaps economic. De aceea, orice program electoral trebuie să fie însoțit și de măsura economică aferentă de susținere a lui, de a arăta concret de unde, când și cum se poate susține o asemenea măsură. Dacă o asemenea lege era în vigoare, aș fi curios să văd cum ar fi argumentat guvernarea din 2008 dublarea unor beneficii sociale, mărirea pensiilor și a salariilor, fără să poată avea certitudine că dincolo de ziua de mâine, în luna următoare și în anii următori se pot plăti la același nivel drepturile și obligațiile sociale ale statului, pentru că atunci când se stabilesc obligațiile sociale ale statului ele nu sunt doar pentru ziua de mâine, ele sunt pentru anii care urmează. Și s-a văzut cât de costisitoare

dezbateri publică

Aspect de la dezbateri

este o asemenea decizie iresponsabilă pentru ceea ce înseamnă funcționarea statului. Social-democrații merg întotdeauna pe ideea „trebuie să împărțim ceea ce avem”. Necazul este că la un moment dat ajungi să împarți sărăcia. De fapt, asta este viziunea social-democraților. O viziune ordoliberală înseamnă, în primul rând, producerea de bogăție ca să poți să ai ce să distribuie sau, într-un limbaj mai puțin academic, „înainte de a împărți tortul în felii, trebuie ca cineva să plătească tortul”, pentru că este ușor să împarți atunci când produce altcineva, dar a împărți atunci când altcineva face tortul, a împărți feliile de tort fără ca el să fie plătit înseamnă să ai o politică care nu are corespondent în realitatea economică concretă. Și aceasta este diferența majoră între cele două optici de guvernare. Eu cred că, în ultimă instanță și ca o replică la ceea ce fac social-democrații, cea mai bună metodă de protecție socială este locul de muncă. Oamenii trebuie să fie sprijiniți în obținerea locului de muncă, pentru că, așa cum am spus, locul de muncă reprezintă cea mai bună formă de protecție socială. Din acest punct de vedere, reforma *Codului Muncii* cred că a fost o reușită - cel puțin din datele pe care le avem în momentul de față. Flexibilizarea legislației muncii, adaptarea acesteia la regulile din UE ne arată faptul că, dacă astăzi avem - numai de la 1 mai încoace - 527.277 de noi contracte de muncă, repet, 527 de mii de noi contracte de muncă în aproape două luni, iar numărul total al contractelor de muncă active în România astăzi este de 6.365.270, cu mult peste numărul care era în decembrie 2008, care era în jur de 6.250.000, este și o consecință a faptului că modificarea legislației muncii a avut un impact favorabil pe linia flexibilizării forței de muncă. Ponderea contractelor pe durată nedeterminată rămâne regula fundamentală în economia muncii și, astăzi, din totalul celor 6.365.000 de contracte de muncă, 93% sunt pe durată nedeterminată, doar 7% sunt pe durată determinată. Este adevărat că, dacă ne raportăm doar la cele 527.000 de contracte încheiate de la 1 mai încoace, ponderea contractelor determinate este mai mare: 66% pe durată

nedeterminată, 34% pe durată determinată. Deci, vedeți, o simplă modificare legislativă dă posibilitatea pieței forței de muncă să fie flexibilă și să se poată adapta la cerințele vieții de astăzi și, mai ales, a celor rezultate din ieșirea din recesiune și ca prim pas pentru ieșirea din criza economică.

Ce trebuie să știe în continuare, atât angajatorii cât și angajații, este că politica statului de a combate munca la negru nu a fost doar o campanie de o lună sau de două. Ea se va desfășura în fiecare zi, pentru că nu trebuie să se înțeleagă că ai încheiat un contract de muncă pe o lună de zile, pe o perioadă determinată și că luna viitoare statul pune pușca jos și nu mai verifică ce se întâmplă, lasă din nou să se prolifereze munca la negru. Excluz! Un stat se respectă atunci când își exercită menirea de control. Un atribut fundamental al statului este atributul de control și reglementare, evident, lăsând, pe baza egalității de șanse și de tratament, actorilor publici și sociali spațiu să se manifeste. Dar dreptul de control al statului nu poate fi ignorat.

În privința componentei economice, salut și eu materialul din doctrină care susține foarte clar că factorul de stabilitate al unei adevărate democrații este clasa de mijloc. Nu voi înceta să cred acest lucru, că o democrație nu poate fi stabilă fără existența și fundamentul unei clase de mijloc bine articulate. Ea este aceea care consolidează o democrație. Fără clasa de mijloc, oricând suntem vulnerabili în ceea ce privește evoluția unui sistem democratic și riscurile alunecării lui în alte forme nedemocratice este oricând prezent, dacă nu este o clasă de mijloc stabilă, care să poată asigura fundamentul stabilității democratice. Eu cred că România are nevoie de o clasă de mijloc mai ales acum, în micile așezări umane din mediul rural, unde nu există, în acest moment, potențial de dezvoltare, iar normele și valorile oamenilor sunt încă precare. De aceea, și prin politica de absorbție a fondurilor europene am direcționat extrem de multe resurse spre ceea ce înseamnă mediul rural și, implicit, crearea unei clase de mijloc articulate și bine fundamentate în mediul rural, de la

micii fermieri, întreprinzători, care trebuie, încetul cu încetul, să devină fundamentul consolidării democrației, inclusiv în mediul rural. Iar consolidarea clasei de mijloc reprezintă un obiectiv fundamental atât al activității PDL, cât și din perspectiva acțiunii guvernamentale.

În privința dezvoltării economice, lucrurile sunt - din punctul meu de vedere - clare. Trebuie respectate principiile liberale ce exprimă ordinea concurențială, socială și politică, iar statul trebuie să pună accent pe ceea ce înseamnă restructurarea companiilor de stat, privatizarea acestora, acolo unde este posibil, și, evident, conducerea eficientă a lor. Înainte de a privatiza o structură sau o societate, trebuie să te asiguri că ea obține cea mai bună performanță pe piață, iar cea mai bună performanță poate fi obținută în condițiile unui management performant, care, din nefericire, nu poate fi asigurat printr-un management influențat politic și de aceea am luat decizia la nivel guvernamental de a privatiza managementul principalelor companii de stat și nu numai, ca o primă formă de eficientizare a acestora. Pentru fiecare companie de stat avem un plan foarte coerent de restructurare și privatizare. Pentru că lucrul care nu s-a înțeles până în momentul de față prea bine în societatea românească a fost acela că o societate de stat, o companie de stat care lucrează pe pierderi înseamnă un furt în fiecare zi din buzunarul cetățeanului, pentru că acolo se duc subvenții de la bugetul de stat și acești bani sunt plătiți din bani publici.

A venit momentul ca și aici să se facă o reformă sănătoasă pentru a curma risipirea banului public, iar acele întreprinderi care sunt profitabile trebuie, evident, să-și continue activitatea cu un management performant. Acolo unde se cheltuiesc bani publici și se risipesc resurse, trebuie curmată această sursă a risipei, chiar dacă este vorba de companii de stat, despre care, în ultimii 20 de ani, foarte puțin s-a vorbit sau s-a vorbit doar de salariile mari care există acolo și mai puțin de eficiența acestora. A venit și momentul ca acest lucru să se întâmple, cu toate costurile sociale și politice pe care le presupune. Dar

Platforma online

Site-ul www.ordoliberalism.ro este adresa de web oficială a proiectului *Ordoliberalism și economie socială de piață*. Aici sunt deja postate câteva contribuții ale membrilor *Grupului de Lucru „Ordoliberalism și economie socială de piață”*, precum și versiunea aflată în dezbateri publică a conținutului programatic. De asemenea, la această adresă se poate consulta conținutul video care marchează intervenții în dezbateri pe tematici ordoliberele ale membrilor *Grupului de Lucru „Ordoliberalism și economie socială de piață”*.

asta înseamnă să fi corect cu ceea ce înseamnă dezvoltarea economică a unui stat sănătos.

Aș mai face o referire la ceea ce înseamnă tot o dimensiune a ordoliberalismului. Și anume, accentul pus pe descentralizare și principiul subsidiarității. Statul, prin guvernul central, trebuie să-și păstreze o funcție subsidiară și să nu intervină la nivel local decât dacă acolo este nevoie de resurse suplimentare pentru a rezolva problemele diviziilor și comunităților locale. Iar decizia trebuie lăsată autorității care este cel mai aproape de cetățean și guvernul pe care îl reprezintă, cel puțin prin două măsuri luate până acum, a concretizat acest lucru. Mă refer la *Legea educației naționale*, prin care școlile au fost trecute în administrația locală, cu participarea în activitatea de conducere a școlilor a părinților, a profesorilor și a administrațiilor locale: ei vor stabili în viitor și conducerea școlilor, ei vor stabili și procentul acela de până în 20% de curriculum care este lăsat la dispoziția școlii pentru a putea pune accent, în funcție de specificul local, pe anumite discipline, în funcție de particularitățile zonei. Ei vor avea atribuți central în ceea ce înseamnă finanțarea școlilor.

Asta înseamnă descentralizare și coborârea deciziei la unitatea cea mai apropiată de cetățean.

Același lucru s-a întâmplat în sănătate, când peste 350 de spitale au fost trecute în proprietatea și administrarea autorităților locale. Guvernul a făcut o ierarhizare și o standardizare națională a acestora, astfel încât fiecare spital să știe în ce grupă de clasificare se încadrează, iar finanțarea se acordă în funcție de performanță, astfel încât spitalele din grupele unu, doi și trei au, începând cu 1 iunie, o finanțare suplimentară față de anul trecut, tocmai pentru că sunt mai performante. Au fost închise 69 de spitale, dar sunt mai bine finanțate acelea care sunt de gradele unu, doi și trei, clasificate ca atare de specialiști din *Ministerul Sănătății*, pentru o mai bună finanțare și asigurarea unui confort în unitățile sanitare din România. Prin faptul că managementul a fost coborât la nivel local, se dă posibilitatea unei relații directe între cetățean și administrație și o responsabilizare a celor care conduc. Gândiți-vă și la școli, și la spitale. Care-i diferența? Cel care conduce să răspundă în fața comunității locale sau să răspundă în fața unui ministru de la București? Până ajungea comunitatea locală să se plângă de un inspector școlar sau de un director de școală la ministru sau de un director de spital, până să ajungă să rezolve ministrul această temă a competenței lui, vă dați seama că e o cale lungă. Acum fiecare comunitate poate să-i responsabilizeze mult mai bine pe cei care exercită actul de management și acest lucru va continua și cu alte structuri deconcentrate ale ministerelor și ale guvernului în teritoriu, pentru ca atribuțiile să coboare acolo la nivelul cel mai aproape de cetățean și la aplicarea acestui principiu al descentralizării și subsidiarității.

Nu în ultimul rând, aș face o mențiune cu privire la piața muncii, în sensul că ea trebuie să fie adaptată la nevoile aceluia care au cele mai mari probleme pe piața forței de muncă și mă refer aici la tineri și la cei de peste 55 de ani. Iar aici *Ministerul Muncii* are o politică precis orientată pentru sprijinirea firmelor care angajează șomeri din rândul acestor categorii sociale, oferind o modalitate de a sprijini aceste categorii sociale: bonusuri firmelor care angajează tineri sau șomeri care mai au trei ani până la pensie sau care sunt, așa cum am spus, peste 55 de ani. Consider că o asemenea politică nu este produsul unui intervenționism brutal al statului. Este produsul nevoii de a corecta în societate

anumite politici, atunci când ele nu funcționează în parametrii corecți. Rămân la idee că rolul statului este acela de a respecta regulile jocului instituțional, de a veghea la respectarea acestora, de a le crea, în primul rând, împreună cu partenerii sociali, dar după care, în esență, să se rezume la funcția de monitorizare și control, urmând ca egalitatea de șanse să dea posibilitatea actorilor publici și privați să se manifeste în concordanță pe piață.

Închei mulțumind încă o dată inițiatorilor, mulțumind domnului președinte Stoica pentru faptul că menține vie dezbaterile publice pe teme extrem de importante care țin de destinul nostru. În esență, toate politicile publice pe care un guvern sau un partid le promovează își au fundamentul într-o doctrină. Cunoașterea unei asemenea doctrine este primul pas pentru înțelegerea politicilor publice pe care le promovăm și, în esență, ceea ce se resimte în viața noastră de zi cu zi este produsul acestor dezbateri ideologice care conduc politicile publice într-o direcție sau alta. Cred cu sinceritate că aceste soluții despre care astăzi discutăm aici – o parte din ele și guvernul le implementează – sunt soluțiile care, pe de o parte, au asigurat ieșirea României din recesiune și sunt convins că sunt și acelea care vor asigura în continuare viitorul României. Pentru că o revenire la ceea ce înseamnă populism, demagogie și promisiuni fără acoperire din punct de vedere economic nu mai poate constitui un viitor pentru această țară.

Așa cum am spus la început, România este apreciată în cadrul UE prin faptul că a reușit să-și mențină sub control deficitul, prin faptul că avem o datorie publică în jur de 31%, cu mult sub 60% limita impusă de Maastricht sau de aceea existentă în unele țări care se confruntă cu derapaje majore astăzi, peste 100% sau 150%. Și, pentru noi, era foarte simplu să fi lăsat șurubul acesta al datoriei, să fi trecut la datorii de peste 60% din PIB. Probabil că mai eram aplaudați o zi, două, trei, o lună ca politicieni, dar am fi compromis viitorul acestei țări și tot aici am fi ajuns, dar cu greutate mult mai mari. Ca să iei măsuri de austeritate, așa cum astăzi Grecia este pusă în situația de a lua măsuri foarte dure pentru a-și corecta derapajele din anii anteriori e mult mai greu. Iar când foarte mulți spun că în acești doi ani nu s-au făcut sau nu s-au luat măsuri pentru ceea ce înseamnă stăpânirea crizei, faptul că astăzi suntem din punct de vedere economic într-un climat stabil, faptul că am ieșit din recesiune, faptul că trecem pe creștere economică e o dovadă că aceste lucruri au fost corecte. Iar împrumutul pe care l-am contractat de la structurile și organisme internaționale a fost unul care a protejat țara de derapaje majore. Gândiți-vă că – avem aici datele la zi cu privire la valoarea sumelor pe care România le-a luat de la *Fondul Monetar, Comisia Europeană și Banca Mondială* – BNR a luat 9,7 miliarde de euro de la FMI, Guvernul României a luat 2,1 miliarde de euro de la FMI, 5 miliarde de euro de la CE și 300 de milioane de euro de la *Banca Mondială*. Acestea sunt sumele pe care România le-a luat din cadrul acordurilor internaționale, acorduri internaționale care au permis printre altele și păstrarea unui curs euro-leu stabil. Este răspunsul guvernului pentru a proteja și economiile populației. Mă refer la cei care au credite în euro, dar și pentru întreprinderi și pentru firme care aveau contracte și probleme cu euro. Ce s-ar fi întâmplat dacă nu era acest acord și s-ar fi dublat cursul euro, așa cum s-a întâmplat cu dolarul în perioada anilor '96-'97? Unde ar fi fost atunci creditele aceluia care astăzi au la bănci contracte în euro sau ale firmelor private? Este o simplă întrebare și aveți un prim răspuns la ceea ce a făcut guvernul

prin corelarea politicilor monetare ale *Băncii Naționale* cu cele fiscale ale guvernului, de a păstra acest echilibru a ceea ce înseamnă raportul euro-leu și de aici păstrarea unei stabilități economice.

MIHAIL NEAMȚU:

Cred că este important să reflectăm împreună la semnificația acestei alegeri pe care am făcut-o, aceea de a ne opri asupra cazului german, atunci când vorbim despre economia socială de piață. Suntem într-un moment critic pentru Europa. Premierul a invocat cazul Greciei. Chiar în orele care se scurg, chiar în zilele acestea se decide soarta unei țări și toate privirile, firește, se întorc către Germania. Lucrul acesta spune ceva. Am putea, poate, reformula mai anecdotic această stare de fapt, spunând că, atunci când plouă la Berlin, prima umbrelă care se deschide e la Atena sau, atunci când este soare la Berlin, speranța revine și în insulele grecești. Lucrul acesta are o semnificație și are o istorie, chiar o genealogie, aș putea să spun, pentru că spațiul german este spațiul unde proiectele sociale, etatizate, e adevărat, și uneori într-un conflict direct cu bisericile (Biserica Catolică, în mod special), este locul de unde ne vine, prin Bismark, de pildă, prima idee de asistență socială sistematică. Spațiul german este, de asemenea, spațiul care a găzduit un extraordinar miracol economic. În anii '50, o Germanie ridicată din ruine a renăscut și a devenit cea mai competitivă economie europeană, la sfârșitul anilor '80. Cum a fost cu puțință?, ne-am putea întreba. Uneori, și așa cum vom vedea, planul Marshall a fost supraestimat în impactul pe care l-a avut. Tot Germania este locul unde s-a putut produce o miraculoasă integrare a unei economii etatiste, economia redegistă, după 1990, sub leadership-ul unui cancelar creștin-democrat, Helmut Kohl. Și tot Germania este locul, repet, unde se coace, este laboratorul unde se gândește salvarea monedei euro. Aceasta ar fi poate semnificația alegerii pe care o facem și cred că e important să nu nesocotim prezența în dezbaterile publice a ideilor de extracție germană și, firește, parteneriatul special pe care *Institutul de Studii Populare* îl are cu *Fundația „Konrad Adenauer”*.

Germania de după 1945 a făcut experiența unei renașteri economice fără precedent, pentru că vorbim de patru decade consecutive de creștere a PIB-ului. O să vă dau o singură cifră care e semnificativă în sine: în 1950, rata șomajului în Germania, la doar 5 ani după încheierea războiului, era de 11%. În 1962, sub leadership-ul unui alt creștin-democrat, Konrad Adenauer, și sub influența politicilor promovate de Ludwig Erhard, șomajul era de 0,7%. Deci, există o legătură clară între reflecția doctrinară și politicile guvernamentale, care pot conduce sau nu la succes sau la eșec. Ludwig Erhard este o figură esențială pentru ceea ce înseamnă miracolul german. El a deținut funcția de ministru de Finanțe pentru foarte mult timp și pentru scurt timp, doar, funcția de cancelar al Republicii Federale. Ludwig Erhard este cel care a păstrorit, ca să spunem așa, trecerea de la o ordine totalitară, despre care știm cu toții suficient de multe lucruri – ordinea totalitară, corporatistă, centralistă din perioada nazistă – la ordinea liberă, dar nu mai puțin ordinea spontană și consensuală a pieței. Îl regăsim în manuale și enciclopedii pe Ludwig Erhard și alți gânditori, în familia gânditorilor clasici liberali. Și insist pe această expresie. Gânditorii clasici liberali, care îi includ și pe Friedrich Hayek, Ludwig von Mises, dar există ecouri, ambigue, e adevărat, și peste ocean. *Școala de la Chicago* a cochetat cu această paradigmă de gândire economică. Specialiștii vor putea spune,

cu siguranță, mai multe despre aceste lucruri.

Problema fundamentală a economiei, cred ordoliberalii, o reprezintă alegerea pe care o putem face noi, ca cetățeni, actori politici, dar și guvernele, firește, alegerea dintre următoarele alternative: pe de-o parte, controlul etatist, pe de altă parte, piața liberă; pe de-o parte, constrângerile, pe de altă parte, proprietatea privată. Putem admira figura birocratului, atât de bine descris de Mises, într-o carte cu același nume, sau putem face elogiul întreprinzătorului, cel care își asumă curajul de a pierde, dar și de a câștiga. Putem să optăm pentru o soluție centralistă sau pentru soluțiile libere, voluntare, asociative. Repet: avem, pe de-o parte, ordinea totalitară, pe de altă parte, ordinea concurențială. Dacă ar fi să rezumăm, într-un singur cuvânt, filosofia ordoliberală, cred că am merge la formularea acestei critici extraordinare de intransigentă a privilegiilor. Ordoliberalismul e semnificativ și pentru România, pentru că el se rezumă în această critică a privilegiilor clamate uneori de cartelurile monopoliste din spațiul privat și, firește, adesea, privilegiile clamate de instituțiile etatiste. Există și motive, cum am sugerat de la început, să credem că putem descoperi actualitatea economiei sociale de piață acum, în 2011. De ce? Pentru că, în opinia acestui grup, principiile doctrinare contează și vedem țări care au optat într-un fel, țări care au optat în alt fel, astfel că, în cele din urmă, condiția lor, destinul lor economic este foarte diferit. Uitați-vă la Spania și comparați acest lucru cu Germania... mai ales cu Germania, dar poate și cu Polonia.

Principiile doctrinare au efecte, opoziția piață-stat este cât se poate de reală și vedem aceasta mai ales când statul, nepuținios, se împrumută și, de fapt, este arătat în neputința lui de a fi garantul ultim al libertății și al prosperității.

Axioma ordoliberală pe care au îmbrățișat-o foarte mulți gânditori este: câtă piață posibilă, atâta stat necesar. Nu este deloc simplu să delimitați granițele cuvintelor, „necesitate”, „necesar”. Aveți o imagine simpatică, preluată din cartea de căpătâi a lui Ludwig Erhard: un chip de călugăr capucin, un călugăr catolic. El este cu o Biblie în mână. De fapt, este vorba de economie socială de piață. Doctrina aceasta îi înfierează pe cei care visează la ideea de monopol, de cartel ș.a.m.d. A existat un curaj extraordinar din partea acestui om politic german, curajul de a înfrunta orice tendință monopolistă de pe piața germană postbelică.

În sfârșit, mesajul ordoliberal cred că este cât se poate de elocvent: ordinea pieței libere, permanent amenințată de încercarea actorilor economici privați, dar și, uneori, de actori politici care inhibă piața, care modifică regulile jocului, care creează noi norme protecționiste anticompetitive sau noncompetitive, actori economici privați sau actori politici care uneori îndrăznesc sau vor să încalce principiul dezvoltării libere a pieței, a comunității, a societății. Vă mai spun un lucru foarte important: că acest miracol german despre care se vorbește atât de des nu ar fi fost posibil și fără o ordine constituțională proprie. De aceea, vedem uneori și în România de astăzi că există o legătură intrinsecă între relansarea economică și reforma statului. O nouă gândire de ordine constituțională este necesară pentru a permite cu adevărat declanșarea energiilor care zac uneori ascunse în societate. De asemenea, aș mai adăuga că, ordinea constituțională este susținută de ordinea morală, unde familia, bisericile, tradițiile culturale și religioase joacă un rol important. Nu poate să ne fie indiferent modul în care arată o cultură, o societate, valorile la care aderă respectiva societate. Sunt chestiuni care nu ne pot fi

Mihail Neamțu și Holger Dix

indiferente, atunci când vrem să relansăm un proiect de prosperitate economică.

În sfârșit, așa mai spune că filosofia economiei sociale de piață este articulată după următorul principiu: piața liberă poate sta în echilibru doar cu intervenționismul *marktkonform*, spun nemții. Aici este vorba de a echilibra, totuși, ideea de competiție liberă, care este fundamentală, sănătoasă și necesară, cu principiul creștin al solidarității. Există obligația morală de a fi solidar cu cel care se află în neputință – firește, se află într-o neputință reală, nu una fictivă, nu una mincinoasă, nu una falsificată. Și această idee a solidarității funcționează pentru toți cei dintre dumneavoastră care sunteți familiarizați cu spațiul german. Cred că este limpede, este una dintre țările care garantează o sumedenie de drepturi sociale, într-un fel problematic, poate, pe fondul crizei democratice, dar într-un mod admirat de foarte mulți, pentru că, repet, aceste garanții de tip social nu au împiedicat relansarea economică a Germaniei, chiar pe timp de criză.

Intervenționismul acesta *marktkonform*, conformat pieței, poate exista doar dacă este susținut de o întreagă arhitectură juridico-economică, dacă se sprijină pe o cultură a respectului pentru cetățean, deci, implicit, dacă se sprijină pe respectul față de demnitatea persoanei, a legii și a ordinii morale. De asemenea, gândirea ordoliberală va descuraja orice intervenție care dezechilibrează jocul în piață. De pildă, nu putem să nu observăm că, uneori, statul dezavantajează creditorii, făcând de debitori, atunci când jonglează cu inflația. În sfârșit, statul, în perspectivă ordoliberală, trebuie să fie o entitate care protejează cetățenii și actorii economici de arbitrarul administrativ. Statul trebuie să fie fundamentat pe practici, norme și prescripții sociale care sunt, repet, spontane și care nu sunt rezultatul unui dirijism, care, nouă, în spațiul românesc, ne-ar reaminti de vremuri nu de mult apuse.

Așa încheia cu o mică anecdotă, spunându-vă că, recent, la *Națiunile Unite*, a existat inițiativa de a comanda un sondaj, cu ur-

mătoarea rugămintă: *vă rugăm să ne spuneți opinia dumneavoastră sinceră despre criza alimentară din restul lumii*. Tot acest sondaj însă a eșuat, pentru că au existat câteva probleme de comprehensiune: Rusia nu a înțeles expresia *vă rugăm*, China nu a înțeles expresia *opinie*, italienii nu au înțeles ce înseamnă *să fi sincer*, germanii nu știau toți ce înseamnă cuvântul *criză*, africanii nu prea au înțeles cuvântul *alimente* și americanii nu au înțeles expresia *restul lumii*. Totuși, germanii rămân cei mai fericiți, pentru că nu au înțeles expresia *criză economică*.

RADU ȘIMANDAN:

Permiteți-mi să mă refer la câteva propuneri de politici economice și la obiectivele pe termen mediu. Avem, în primul rând, în cadrul doctrinei ordoliberală, ideea de stabilitate macroeconomică. Sigur că ne dorim stabilitate, însă trebuie să ajungem la acel punct pe care merită să îl avem stabil. Astfel, referitor la politica monetară, credem că stabilitatea prețurilor se poate obține doar printr-un control viguros al ofertei de bani, bazându-ne aici pe ideea, foarte solidă teoretic, că inflația este un fenomen, în primul rând, monetar. Propunem întărirea independenței băncii centrale în urmărirea obiectivelor sale. Astfel sunt create condițiile ca România să poată adera la euro, la *Uniunea Monetară Europeană*.

În același timp, în ceea ce privește politica fiscală, propunem: reducerea numărului de impozite și taxe, a nivelurilor acestora, precum și a bazei de impozitare. În același timp, o propunere pe care noi o facem privește completarea cadrului constituțional și legal de desfășurare a politicii fiscale, prin introducerea unui plafon al cheltuielilor bugetare, ca pondere în PIB. Mai credem, că în conducerea politicii fiscale, obiectivele pe termen mediu, adică obiectivele legate de stabilitate, trebuie să primeze în fața obiectivelor pe termen scurt, adică obiective anticiclice. Constatăm că dovezile se acumulează în favoarea ideii că politica fiscală nu poate să fie fo-

losită cu succes pentru stabilizarea ciclului economic.

Trecând la un alt obiectiv, propunem pe termen mediu, pentru a susține spiritul anteprenorial și inovația, reducerea povării administrative la deschiderea și operarea unei afaceri, prin scăderea numărului de proceduri, a timpului și a costului acestora. Nu trebuie să uităm că într-un clament al *Băncii Mondiale*, din acest punct de vedere, România ocupă unul dintre ultimele locuri în lume. De asemenea, ne referim la aplicarea unui model de cost standard, metodologia standard de model de cost a *Uniunii Europene*. În același timp, reglementarea permisivă a cadrului de funcționare pentru clusterele industriale. De asemenea, este necesară dezvoltarea de programe în domeniul infrastructurii de diseminare a rezultatelor cercetării-dezvoltării, precum și în instrucție anteprenorială.

În ceea ce privește piața muncii, propunem continuarea procesului de simplificare și flexibilizare a legislației muncii. Piața muncii este una foarte rigidă, ca urmare, în primul rând, a reglementărilor guvernamentale. Referitor la salariul minim garantat de stat, credem că n-a existat un motiv serios pentru ca acesta să fie introdus și credem că nu există niciun motiv real pentru ca el să continue să existe, prin urmare, propunem desființarea salariului minim garantat. În acest fel, contractele colective de muncă, cel puțin la nivel național, nu-și mai au rostul. De fapt, chiar ideea de contract colectiv credem că este un nonsens. În același timp, implementarea unor strategii de creștere a adaptabilității lucrătorilor, în special a tinerilor, precum și a celor de peste 55 de ani. Tot legat de piața muncii, discutăm despre întărirea politicilor de sprijinire a accesului pe piața muncii a persoanelor cu dizabilități, precum și a altor grupuri dezavantajate, mijlocul, aici, fiind înlăturarea obstacolelor legale și administrative, precum și promovarea unor măsuri active de integrare a acestor persoane dezavantajate. Integrând propunerile pentru România la nivelul *Uniunii Europene*, propu-

nem înlăturarea obstacolelor în calea liberei circulații a persoanelor, respectarea dreptului fiecărui stat membru al Uniunii de a urma propriul model de piață a muncii.

Referitor la modernizarea sistemului de securitate socială, credem că cheltuielile guvernamentale cu protecția socială, importante din perspectiva solidarității cu persoanele dezavantajate, trebuie să fie conforme cu procesul de piață și să aibă drept obiectiv egalitatea de șanse în dezvoltarea individuală. De asemenea, susținem diminuarea cheltuielilor cu protecția socială și redirecționarea lor către acele acțiuni care duc la creșterea egalității de șanse, cum ar fi formarea profesională a adulților, precum și reintegrarea pe piața muncii.

De asemenea, discutăm problema complicată a sistemului de pensii. Aici propunem desființarea treptată a sistemului public de pensii și înlocuirea sa cu sisteme private de pensii, cu participare voluntară, permisiv reglementate de către stat.

Referitor la sistemul de sănătate, propunem privatizarea sistemului asigurărilor sociale de sănătate, precum și a serviciului medical. În felul acesta, se facilitează modernizarea tehnologică a sistemului medical, precum și încurajarea eficienței serviciilor medicale.

Totodată, propunem creșterea investițiilor în educație, precum și în training-ul profesional. Este necesară crearea unui cadru instituțional în care indivizii sunt încurajați să investească în educație și în pregătire profesională, concomitent cu diminuarea finanțării și reglementării acestor domenii de către stat. Credem că un indicator al performanțelor sistemului educațional este și finanțarea de stat versus finanțarea privată. Susținem, de asemenea, încurajarea eforturilor de adaptare a învățământului superior la cererea dinamică de pe piața muncii, astfel încât instruirea să ofere competențe în plan ocupațional. Discutăm despre întărirea accesului lucrătorilor la programe de reconversie profesională, care să îi ajute să facă față dinamismului economic.

Aspect de la dezbateră

Nu putem să nu discutăm despre creșterea conștiinței ecologice, protecția mediului și a biodiversității. Obiectivul dezvoltării sustenabile, care decurge din temerile legate de schimbările climatice, precum și de protejarea mediului și a biodiversității trebuie să se regăsească în formularea politicilor publice: creșterea eforturilor de promovare a consumului și a producției sustenabile, reducerea poluării, a dependenței de combustibili fosili și de scădere a emisiilor de carbon. Însă, restricția aici este evidentă - avem nevoie de structurile economice existente în prezent. Cu alte cuvinte, ne gândim la costurile scăderii poluării. Cel puțin în domeniul acesta, rolul statului constă în crearea cadrului prin care investițiile private în cercetare și dezvoltare vor putea produce în viitor noi tehnologii.

De asemenea, la nivel european, propunem liberalizarea comerțului internațional. România trebuie să militeze pentru reducerea protecționismului în relația cu restul lumii, prin înlăturarea, prin întărirea inițiativelor care duc la liberalizarea comerțului internațional, promovarea negocierilor din cadrul runde *Doha* și sprijinirea mișcărilor naționale în favoarea comerțului liber. Pe termen lung, obiectivele noastre sunt: schimbarea modelului de dezvoltare, ordinea concurențială, regulile de concurență ce privesc reglementarea concentrării economice, a poziției dominante și de monopol trebuie înăsprite la nivel european, scopul fiind limitarea puterilor marilor corporații, precum și diminuarea asimetriei informaționale în detrimentul consumatorilor și al micilor companii.

Schimbarea modelului de dezvoltare și al ordinii concurențiale este, prin urmare, necesară. Statul nu trebuie să se implice direct prin întreprinderi proprii. Activitatea comercială și productivă este, în general, sfera de acțiune a proprietății private. De asemenea, clasa de mijloc este un domeniu favorizat al ordoliberalilor. Spre exemplu, în prezent, doar 10% din totalul populației active putem spune că aparține clasei de mijloc, mai cu seamă în micile așezări urbane și în mediul rural, unde nu există în acest moment potențial de dezvoltare, iar normele și valorile oamenilor

sunt precare. Statul nu trebuie să împiedice consolidarea și extinderea clasei de mijloc. Acesta trebuie să asigure, prin reglementări, cadrul de dezvoltare a spațiului urban și rural, precum și cooperarea socială, astfel încât clasa de mijloc să se extindă.

În domeniul serviciilor publice, administrația publică trebuie să treacă printr-un proces amplu de redefinire, restructurare și liberalizare a serviciilor publice, în concordanță, bineînțeles, cu criteriul eficienței. La nivel local, comunitățile trebuie să exercite un control direct asupra administrației publice locale, pentru a preveni abuzurile și alocarea arbitrară a resurselor, distrugerea culturii urbane și rurale, precum și a mediului înconjurător.

La nivel european, statul român trebuie să își definească poziția față de viitorul *Uniunii Europene*, sub următoarele aspecte: puterea centrală a statelor, libertatea piețelor, precum și a alocării resurselor la nivel regional și local. În același timp, statul român trebuie să promoveze simplificarea funcțiilor organizațiilor suprastatale și diminuarea numărului lor. Statul român trebuie să susțină întărirea mecanismelor interguvernamentale ale *Uniunii Europene*, care conferă fiecărui stat membru putere de negociere și suveranitate. În același timp, trebuie susținute eforturile de slăbire a birocrăției europene, precum și a influenței companiilor transnaționale asupra politicilor publice la nivel european.

VALENTIN IONESCU, (lider al Grupului de lucru „Ordoliberalism și economie socială de piață“):

Nu ne-am propus doar să facem niște clarificări de natură teoretică. Nu ne-am propus să corectăm o eroare - în sensul că economia socială de piață nu e un concept social democrat, ci unul liberal - nici asta nu ne-am propus. Pe noi ne interesează altceva, și anume să schimbăm un model cultural, ceea ce e foarte greu, recunosc, și un sistem intervenționist care persistă de 150 de ani. Noi nu avem o tradiție intervenționistă doar pentru că am trecut prin comunism. Și înainte de al doilea război mondial statul român era un stat intervenționist. Nu analizez acum cauzele

acestei stări de fapt. Chiar și liberalii erau intervenționisti. Cred că țărăniștii au fost cei mai liberali, când au venit în 1930 și au promovat ideile de liberalizare a comerțului, de scăderea taxelor și a tarifelor.

Practic, noi încercăm să întrerupem o tradiție culturală - deși este puțin naiv, pentru că, dacă educația noastră este axată pe stat și pe o relație de subordonare între stat și individ, e foarte greu să ne schimbăm. Mă uit la televizor în fiecare zi și toată lumea vede o salvare a economiei în stat. Statul este cel care salvează economia, chiar dacă ea este preponderent privată, statul trebuie să salveze serviciile publice, statul trebuie să ne salveze viețile. Bun. Și atunci, demersul nostru este ceva mai amplu. Noi am găsit, fără îndoială, un reper teoretic în ordoliberalismul german. Deși, firește, suntem conștienți că succesul economiei sociale de piață, ca formă de manifestare a ordoliberalismului german, se datorează și unui alt model cultural - la care am făcut referire. Nu se conturează exclusiv doar pe măsură de natură economică. Prin urmare, obiectivele pe care noi le urmărim nu se concentrează doar pe măsuri de natură economică, ci și pe schimbarea fundamentală a capitalului social, adică a sistemului de norme și valori care ne influențează comportamentul, gândirea și atitudinea. Ceea ce, fără îndoială, ne ia câteva decenii. Acum, pe noi ne interesează cum vom întrerupe această tradiție și cum vom înlătura această relație între agresor și victimă, care a creat o dependență. La un moment dat, chiar victima are nevoie de agresor. Agresor este statul, victima este cetățeanul. Pe de altă parte, dacă întrerupem această tradiție fără să vedem în statul intervenționist suma tuturor rețelilor, ci și ceea ce facem noi, pentru că, până la urmă, noi suntem cei care determinăm cum arată statul, nu doar statul ne modelează pe noi, atunci înseamnă că noi ne propunem și ca acest stat să fie nu doar un receptor de schimbări structurale - cum se întâmplă în prezent -, ci și un actor de schimbări structurale, adică să aibă un rol proactiv. Mai cu seamă că statul, până la urmă, este un instrument. Deocamdată însă, constatăm că relația între stat și cetățean este deformată - asta creează o polarizare, în care

unii cred că numai intervenționismul de stat îi salvează și alții cred că prin desființarea statului ajungem la fericirea totală. Noi nu împărtășim nici una, nici cealaltă opinie, deși, comparativ cu modelul ortodoliberal german, noi ne situăm mai la dreapta. Noi nu credem că este necesară, de pildă, doar o ordine concurențială, pe care se axează de fapt toată teoria germană, ci credem și într-o ordine politică și într-o ordine socială. Eu voi căuta să dau câteva explicații de principiu, luând în considerare exact normele și valorile pe care le avem noi, nu mă refer la noi, cei din sală, ci la cei majoritari. Principiile, în general, constituie doar ceva teoretic, nu reprezintă o normă regulatoare. De regulă, crezi foarte rar în asta. Crezi mai mult în propriul tău interes și în propriul tău univers, nu în restul.

Un principiu foarte important pe care noi l-am trecut în acest document ține de statul minimal. Statul minimal nu înseamnă o abandonare a individului, nu înseamnă că am terminat cu orice măsură de materie socială, nu înseamnă un stat slab. Nu. Înseamnă un stat puternic prin faptul că nu se concentrează să rezolve toate problemele, având în vedere faptul că nici nu are informația necesară să intervină în orice domeniu, ci un stat care se rezumă la câteva obiective, la câteva funcții pe care și le poate face și le poate îndeplini.

Sigur, statul se remodelează și acum. Dacă dau un exemplu de ce înseamnă un stat intervenționist și un stat minimal, pot să dau exemple și din ce a făcut și guvernul actual. Un exemplu pozitiv ține de legislația muncii. Un exemplu negativ ține de problema „prima casă” sau de modul în care, de pildă, ordinea publică este structurată în România - pe o poliție subordonată *Ministerului de Interne* și în care dai oameni afară și ai o poliție locală pe care o menții și care este alcătuită din niște analfabeți funcționari.

Am dat două exemple la întâmplare: ce înseamnă să ai un stat minimal, acela care își restructurează niște servicii și în care nu intervine să distorsioneze prețurile pe piață, precum și un exemplu pozitiv, și anume legislația muncii, unde însă trebuie continuat. Nu poate rămâne la stadiul la care este. A fost un debut pe care l-am

apreciat.

Ordinea politică este necesară pentru că ordinea politică nu înseamnă că statul păstrează sau combină cu partenerii sociali un anumit cadru instituțional – respectat de reglementări – și nu intervine în mod continuu și unilateral. Nu intervine nimeni că așa vrea el. Se intervine doar atunci când ai convenit cu toți partenerii sociali pe o formulă de compromis – cum trebuie să arate acest cadru instituțional. Nimeni nu hotărăște unilateral ce e bine și ce e rău, pentru că atunci am ieșit nu numai din această paradigmă, ci am ieșit dintr-o paradigmă a credibilității și a democrației. Și atunci înseamnă că nimic nu se schimbă? Ba da. Lucrurile nu pot rămâne la fel, pentru că vedem că chiar și economia mondială se schimbă permanent, ritmul schimbărilor este mai accelerat decât în urmă cu 25-30 de ani și atunci statul trebuie să se adapteze. Eu nu pun problema că nu trebuie schimbat, ci punem problema, în acest document, că schimbările trebuie să survină în momentul în care ai un acord social asupra acestei schimbări, chiar dacă partenerii tăi de discuție nu cred în ideile tale, chiar dacă ei au niște interese negative, niște interese contrare societății sau cetățeanului și comunităților locale. Până la urmă, însă, se poate ajunge la această schimbare printr-o politică incrementală. Ordinea economică, de asemenea, înseamnă respectarea unui cadru stabil, în care funcționează o economie privată, în care se respectă independența unei bănci centrale într-o politică monetară. Politica monetară nu trebuie subordonată celei fiscale, ci trebuie corelată cu politica fiscală. Banca centrală nu trebuie să aperse guvernul când are o politică fiscală discreționară și prin care a derapat – cum am văzut în anii trecuți –, ci trebuie să aibă o politică monetară de sine stătătoare. De asemenea, statul trebuie să garanteze proprietatea privată – și nu doar formal. Și statul nu trebuie să își abandoneze principiile pe care chiar el le-a creat. În *Constituție* scrie că noi avem o economie de piață. Nu spune că avem neapărat o economie socială de piață. Dar atunci înseamnă că proprietatea publică trebuie redusă. Nu poți să o menții la un nivel foarte ridicat și să vii cu jumătăți de măsură. Să spui că nu poți să privatizezi acum, pentru că am o problemă. Alții nu au avut probleme nici măcar în perioada de criză. Au privatizat pe bani foarte mulți. Deci nu vii cu jumătăți de măsură ca să nu ieși dintr-un optimal economic. Nu vii cu un management, cu nu știu ce. Vii și spui: „Da, sunt hotărât să fac un lucru și respect o paradigmă până la capăt“.

De asemenea și o ordine socială. O ordine socială îmbină o ordine spontană prin autoreglementare – pentru că lași și comunității locale, indivizilor să se organizeze în măsura în care pot să o facă – și o ordine formală care e dată de legi, de legi clare, de legi care îți dau o predictibilitate.

În fine, voluntariatul, solidaritatea și subsidiaritatea decurg însă dintr-un anumit set de norme. Voluntariatul ne sună cel puțin nouă, unor generații mai vârstnice, cel puțin străin. Însă el înseamnă transformarea individului în cetățean. Noi nu avem de multe ori cetățeni, ci persoane cu acte de identitate care vin și votează. Și atunci avem nevoie de cetățean. Prin educație, el trebuie schimbat: să devină actor social al schimbării, să se implice în mod civic în schimbare și atunci, probabil, vom avea un alt tip de societate. Sigur, demersul acesta trebuie făcut în așa fel încât un asemenea principiu să prindă contur și să și dureze. Este un proces de durată. Vom vedea însă cum anume reușim să facem acest lucru.

Vreau să vă spun doar un singur lucru în

Valentin Ionescu, Thomas Kleininger și Radu Simandan

continuare: îi mulțumesc domnului profesor Costea Munteanu și lui Radu Cristescu. Sunt alți doi membri ai grupului care astăzi, din motive personale, nu au putut participa. Oameni care au contribuit substanțial la realizarea acestui material. În grupul nostru au fost lupte foarte mari, în primul rând cu noi înșine, pentru că unii sunt de orientare mai de dreapta, alții sunt liberali, dar nu atât de dreapta pe gustul celorlalți. Și atunci, a rezultat un material care constituie un compromis între noi și care este plasat însă mai la dreapta decât orientarea germană, pentru că anii de intervenționism ne-au apăsât foarte mult. Acest proiect este un sistem de referință. Nu știu dacă este corect sau greșit, dar este un sistem de referință de la care judecăm ce poate să fie în viitor o politică liberală. Am acest sistem de referință se va îmbunătăți cu ceea ce spuneți dumneavoastră. Nu cu ceea ce spunem numai noi, pentru că acest material se va modifica în funcție de ceea ce spuneți dumneavoastră și de ceea ce se va spune în țară, de ceea ce vor spune sindicatele, de ceea ce vor spune patronatele. Pe de altă parte, noi suntem un grup independent, nu suntem angajați politic și, atunci, demersul nostru, cred eu, capătă mai multă legitimitate, pentru că noi dorim să avem o legătură instituțională cu orice guvern care aplică politici liberale. Asta ne interesează pe noi: să fie aplicate politici liberale.

THOMAS KLEININGER:

Institutul de Studii Populare a fost creat pentru a consolida și a dezvolta doctrina Partidului Democrat Liberal. Având în vedere această misiune, am fost foarte bucuroși când partenerul nostru privilegiat, *Fundația „Konrad Adenauer“*, a venit cu propunerea să dezvoltăm un studiu despre ordoliberalism și economia socială de piață. Așa cum ați auzit deja, acest proiect a debutat în 2010 și acum suntem aici. Spun acest lucru înainte de toate, pentru

a obține comentariile dumneavoastră, criticile dumneavoastră și în ultimă instanță asocierea la acest proiect, pentru că, după cum vedeți din subtitlu, este un proiect extrem de ambițios, pe care 5 sau 10 oameni nu pot să-l facă. Mai ales că, în ultimă instanță, noi propunem ca această platformă doctrinară să fie baza pentru elaborarea de politici publice. Având în vedere acest lucru, astăzi, ieșim prima dată în public cu textul care ar trebui să constituie o bază de discuție pentru ceea ce toată lumea deplânge, anume că România nu are un proiect de dezvoltare socială. Acest lucru este motivat de textul pe care îl aveți în față și pe care vi-l vom prezenta pe scurt. Eu am să vă arăt acum în *Power Point*¹.

Avem deja niște ieșiri publice, care sunt, între altele, niște suplimente în revista 22. Avem participarea la dezbateri publice, care se face în țară, și avem participări la seminarii în străinătate. Dar lucrul esențial a fost acesta: s-au întâlnit aici mai mulți economiști, juriști, analiști politici, istorici, care au reușit, într-un efort foarte mare, să cadă de acord asupra unui text. Au fost puncte de vedere extrem de diferite, iar textul reprezintă un compromis. Textul este rezultatul unei munci intense, care a fost încununată astăzi, când vă prezentăm acest text.

De asemenea, astăzi lansăm un site² pe care veți găsi informații despre cum evoluează ordoliberalismul, cum va încerca grupul de lucru să se poziționeze pe piață în raport cu discuțiile care animă societatea, cu preponderență în spațiul economic, bineînțeles. În sensul acesta, am făcut o dezbatere foarte interesantă despre propunerea de a limita deficitul bugetar în *Constituție* și, în continuare, ne propunem să participăm la discuția economică, politică, socială din România.

Repet: nu este o ambiție a unui grup mic, ci este încercarea de a lansa o discuție în societate. Deci, toți cei care sunt în sală, toți cei care ne văd acum, toți cei care ne urmăresc acum sunt chemați să contribuie

la desăvârșirea acestui text, la definirea punctelor de vedere.

Ne propunem în continuare să prezentăm acest text și concluziile care rezultă din discuția noastră de astăzi și din diferitele centre universitare din țară și să ne întâlnim cu politicieni, iar, în final, să încercăm să coagulăm grupuri care să elaboreze politici publice³. Aceasta este ambiția care figurează în subtitlul acestei manifestări. Am să mă opresc aici, nu înainte de a vă ruga să luați în considerație posibilitatea de a ne contacta la *Institutul de Studii Populare* pentru a continua ceea ce începem astăzi. Și ca să destind puțin atmosfera, noi, cei din grupul de lucru, ne simțim ca la maternitate: este momentul în care pușorul iese. Cum îl primiți?

1 Prezentarea Power Point: **Bilanț de etapă și perspective. Ce am făcut:**

- proiectul a debutat la 24 aprilie 2010
- publicarea a două suplimente de câte 8 pagini în revista 22: *Ordoliberalismul și Caritas*
- participarea la seminarul de la Tirana
- vizita de studiu a unei delegații în Germania
- organizarea unei dezbateri: *Limitarea constituțională a deficitului bugetar*

2 **Ce am făcut:**

- participarea la seminarul de la Milano
- participarea la dezbateri *Ziua liertății fiscale* de la *Universitatea Româno-Americană*

- peste 20 de întâlniri de grup

Ce se întâmplă astăzi:

- lansarea în dezbateri publice a documentului programatic
- lansarea site-ului: www.ordoliberalism.ro

3 **Ce ne propunem:**

- atragerea de cercetători și persoane interesate din țară
- intervenții punctuale ale grupului
- participarea la elaborarea și implementarea politicilor publice
- lansarea *Centrului de cercetări ordoliberalism și economie socială de piață*.

Ora politicilor durabile

HOLGER DIX, director pentru România al Fundației „Konrad Adenauer“:

„Criza nu a fost, însă, cu totul depășită. A venit ora politicilor durabile și cred că este momentul să ne concentrăm asupra unor noi măsuri, a condițiilor cadru ale ordinii economice. Se impun politici care să permită reglarea unei activități economice normale, fără intervenția statului.“

Domnule prim-ministru Emil Boc, stimate domnule profesor Valeriu Stoica, permiteți-mi a vă spune că ziua de astăzi reprezintă o mare bucurie pentru mine și Fundația „Konrad Adenauer“. Astăzi, un grup de parteneri și prieteni ai Fundației prezintă rezultatul unui efort de cercetare și elaborare, inspirate din modelul economiei sociale de piață occidentale.

Vă rog să rețineți afirmația mea cu privire la inspirația din modelul economiei sociale de piață occidentală, pentru că exercițiul grupului de lucru nu a fost unul de imitație sau o simplă traducere, ci de cercetare, evaluare și proiecție, în strânsă legătură cu specificul societății românești.

Doresc să mulțumesc din tot sufletul membrilor grupului de lucru pentru perseverență și interes, știind că, pe parcursul ultimului an, au avut nenumărate întâlniri, că s-au implicat voluntar în activitate și că au depus o muncă exemplară în proiectul al cărui rezultat îl vedem astăzi.

Stimate doamne și stimați domni, în ultimii doi ani, economia și politica mondială au fost influențate de criza financiară și de intervenția masivă a politicului în mersul economiei.

Statele naționale au fost obligate să stabilizeze piața financiară prin injectare masivă de fonduri și prin acordarea de garanții pentru continuarea activității instituțiilor financiare.

Guvernele și instituțiile financiare internaționale au luat aceste măsuri fără precedent în scopul stimulării economiei și al ieșirii din recesiune. Acțiunea fermă a comunității internaționale a fost, cu o asemenea situație de criză, necesară și inevitabilă. Primele rezultate, deja vizibile, ale creșterii economice sunt fin observate. Politicul se confruntă însă cu unele provocări remarcabile. Se cer, din partea guvernelor, noi măsuri curajoase, care să evite

derapajele înspre o criză a datoriilor suverane. Criza nu a fost, însă, cu totul depășită. A venit ora politicilor durabile și cred că este momentul să ne concentrăm asupra unor noi măsuri, a condițiilor cadru ale ordinii economice. Se impun politici care să permită reglarea unei activități economice normale, fără intervenția statului. Amintesc, fără a face un inventar complet: stimularea competiției, promovarea piețelor libere, implementarea de măsuri fiscale favorabile inițiativei antreprenoriale, aplicarea principiului responsabilității - precum o solidaritate socială și ecologică durabilă. Viziunea noastră trebuie să țină cont, în special, de interesele generațiilor viitoare. Obiectivul central al unor noi orientări ale guvernelor ar trebui să fie o mai bună predictibilitate a politicilor economice. Statele europene s-au angajat, prin *Tratatul de la Lisabona*, să respecte o economie socială de piață competitivă. Există deci suficiente motive pentru care Fundația „Konrad Adenauer“ să sprijine înființarea, în România, a unui grup de lucru care să

se preocupe de ordoliberalism și economia socială de piață și să persiste în această activitate.

Grupul de lucru al ordoliberalismului și al economiei sociale de piață din România a funcționat cu sprijinul *Institutului de Studii Populare*, care, în ultima vreme, a avut mai multe inițiative capabile să furnizeze idei către societatea și clasa politică din România.

Doresc, de aceea, să-i mulțumesc în mod deosebit domnului profesor Valeriu Stoica, președintele ISP, pentru colaborare și să-l felicit pentru interesul pe care l-a arătat față de activitatea grupului de lucru. În special, vă mulțumesc dumneavoastră, domnule prim-ministru, pentru că, într-o perioadă a provocărilor și a nevoii de reformă, așa cum este cea actuală, ați găsit timpul să răspundeți invitației noastre și cred că, prin documentul programatic elaborat de grupul de lucru, vom putea contribui și noi la succesul activității guvernamentale.

 Konrad Adenauer Stiftung

Institutul de Studii Populare

Textele din acest supliment au fost furnizate de Institutului de Studii Populare.

Responsabili de proiect: Rodica Palade, Cristian Pătrășconiu;
Responsabil de număr: Octavian Manea;
Tehnoredactare: Nicolae Rusu;
Procesare texte: Mara Bocancea;
Corectură: Bernard Noghiu, Mara Ștefan;
Secretariat: Cristina Spătăreanu;
Contabilitate: Iulia Todie.